

НОМЗАД БА РАИСИ
ҶУМҲУРИ ТОҶИКИСТОН

КАНДИДАТ В ПРЕЗИДЕНТЫ
РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН

ТОЖИКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ
ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД

РАҲМОН
НАБИЕВИЧ
НАБИЕВ

**НОМЗАД БА РАИСИ
ҶУМҲУРИ ТОҶИКИСТОН**

**КАНДИДАТ В ПРЕЗИДЕНТЫ
РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН**

**ТОЖИКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ
ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД**

**РАҲМОН
НАБИЕВИЧ
НАБИЕВ**

ROMANOV BA PANCHE
MAYKIN TOYKINOT

MAKINAT B. PANCHE
MAYKINAT MANDINOT

TOYKINOT MANDINOT
MAYKINAT MANDINOT

ROMANOV
MAYKINAT
MANDINOT

Small, faint text at the bottom of the page, possibly bleed-through or a secondary page of text.

РАҲМОН НАБИЕВИЧ НАБИЕВ

Фарзанди нек боғ аст. Он фарзанд боғи падару модар мешавад, ки дуои неки онҳоро гирифта, панду насихаташонро якумрӣ ба ғӯш дошта, аз рӯи он амал кунад.

Ба Раҳмон Набиев шунидани панди падари деҳқонаш насиб набудааст — ӯ дар яксолагӣ аз падар ҷетим монд ва бори гарони рӯзгори модар боз ҳам гарантар шуд. Модар фарзандони худро газида калон мекард ва Абдураҳмон аз ёздаҳсолагӣ барои он ки бори модарро каме бошад ҳам сабук кунад, ба кори колхоз рафт. Падараш деҳқон буд, ӯ ҳам аз тифлӣ меҳнати вазини деҳқониро пеша кард ва бо насихату дуои модар ба замин чигит мепартофтубокуб мекард, об медоду хишова мекард. Баробари ин аз хондан ҳам дил канда наметавонист. Дуои модар мустаҷоб мешуд — ӯ фарзанди қобил ва меҳнатӣ ба камол мерасид, ки на фақат барои модар боғ буд, балки барои мардум ҳам.

Аз ин рӯ Раҳмон Набиев — номзад ба вазифаи Президенти ҷумҳурии Тоҷикистон — то имрӯз дар ҳар вазифае, ки кор карда бошад, аз худ танҳо нақши нек гузоштааст, ҳам рамзан ва ҳам воқеан боғ сабз карда, дар дилу дидаи мардум ҷой гирифтааст. Халқ ӯро фарзанди азизи худ ҳондааст. Маҳз барои ҳамин, вақте ки ҷархи гардун носозгор омад ва сарварони худкоми пешин Раҳмон Набиевро ноҳақона аз вазифаи баланди роҳбарӣ дур сохтанд, халқи бузург ӯро фаромӯш накард, хизмати ҳалоли ӯро аз ёд набурд, дар ҳар маҷлису маърака хурматашро ба ҷо овард. Ва ҳамин ки ба халқ насими озодӣ расид, ӯ ҳамон замон фарзанди худро ба Шӯрои Олии ҷумҳурии Тоҷикистон вакил интихоб кард ва ҳоло ба вазифаи Президенти ҷумҳурии номзад пешниҳод намудааст. Халқ фарзанди асили худро беҳато мешиносад.

Раҳмон Набиевич Набиев соли 1930 дар қишлоқи

Шайхбурҳон, ноҳияи Хучанд, вилояти Ленинобод ба дунё омадааст. Ӯ аз ёздаҳсолагӣ ба кори колхоз баромада, дар 16-солагӣ ҳисобчӣ шуда кор кард. Соли 1946 ба техникуми хоҷагии қишлоқи шаҳри Ленинобод дохил шуда, онро бо дипломи аъло ба итмом расонид. Ӯ, ки фарзанди меҳнаткаш буд, меҳнат мекард, аъло меҳонд. Соли 1949 ба институти инженерии обёрӣ ва механизацияи хоҷагии қишлоқи шаҳри Тошкент дохил гашта, онро соли 1954 бомуваффақият хатм кард. Баъд аз ин Раҳмон Набиев дар вазифаҳои гуногуни соҳаи хоҷагии қишлоқ — саринженери станцияи мошинӣ-тракторӣ, сардори станцияи таъмиру техникаӣ, сардори Саруправленияи механизация ва қорӣ намудани техникаи нав, ҷонишини раиси иттиҳодияи республикавии «Тоҷиксельхозтехника» кор кард, дар гарму сарди рӯзгор бо халқ ҳамроҳ буда, кадрҳои мардумии меҳнаткашро шинохт.

Аз ин рӯ, ба қавли худаш, ӯ на аз рӯи ҳавою ҳавас орзуи Президент шудан кардааст, балки меҳнатҳои вазнини халқро дида, имрӯз ба ҳулосае омадааст, ки бо истифодаи таҷрибаи кор ва зиндагии, ки дорад, аҳволи мардумро беҳтар карда метавонад. Агар аз ӯҳдаи ин кор намебаромад, пояшро ба андозаи ин кӯрпа дароз намекард.

Раҳмон Набиев бар замми зиндагиро хуб омӯхта-наш дар мақомоти болои ҷумҳурӣ низ кор карда, таҷриба ва малакаи кофии сарварӣ пайдо кард. Ӯ солҳои 1961—1971 дар вазифаҳои роҳбарикунандаи партиявӣ — ҷонишини мудир, мудирони шӯъбаи хоҷагии қишлоқи КМ ПК Тоҷикистон, инспектори Средазбюрои КМ КПСС-ро ба ҷо овард. Баъд вазири хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон ва солҳои 1973—1982 Раиси Шӯрои Вазирони РСС Тоҷикистон буд.

Солҳои Раиси Шӯрои Вазирони ҷумҳурӣ буданаш Раҳмон Набиев ба ҳамаи соҳаҳои зиндагӣ — ҳам ба хоҷагии қишлоқу саноат, ҳам ба илму тандурустӣ, ҳам ба маорифу маданият баробар ғамхорӣ мекард. Ӯ авзон соҳаҳои гуногуни ҷумҳуриро мисли панҷ панчааш медонист ва барои беҳбуди онҳо мекӯшид. Аз ин рӯ, соли 1982 ӯро Қотиби аввали КМ ПК Тоҷикистон интихоб карданд.

Мардум ёд доранд, ки дар ин давра қобилияти ташкилотчигӣ, роҳбарии Раҳмон Набиев махсусан барҷас-

та зоҳир шуд. У муваффақ шуд, ки ҚМ ХҚИШ барои ободонии шаҳри Душанбе — пойтахти Тоҷикистон қарори махсус қабул карда, маблағи калоне ҷудо кунад. Марказ маблағ дод, аммо ба зами он хост, ки ҳазор нафарро аз берун ба Душанбе фириштад. Раҳмон Набиев ба ин розӣ нашуд, зеро мақсади ӯ сохтани шароити хуб барои душанбегиён буд, ки солҳои сол дар навбати хона меистоданд ва имконияти беҳтар қардани шароити зисташонро надоштанд. Дар он солҳо рад қардани хости марказ часорати азиме меҳост.

Барномаи ободонии Душанбе барномаи бузург буд, фақат як-ду ҷиҳати онро номбар қардан кифоя аст, ки аҳамияти ғавқуллодаи онро дарк намоем. Масалан, аз рӯи он 2,3 млн. метри мукааб хона, барои 16 750 талаба мактабҳо бояд сохта мешуданд. Агар фақат ҳамин ҳам иҷро мешуд, шароити зист ва хониши душанбегиён ҷӣ қадар беҳбудӣ меёфт, ҳол он ки боз сохтани беморхонаҳо, донишгоҳҳо, китобхонаҳо дар назар дошта шуда буданд. Вале ба ӯ имкон надоданд, ки ин нақшахоро амалӣ кунад. Ба зами ин Раҳмон Набиев он вазирони умумииттифоқиро, ки манфиати ҷумҳурии моро пушти по мезаданд, танқид қарда, онҳоро ба ҳуш овард, ки дигар ба Тоҷикистон безътиной қардан мумкин нест.

Раҳмон Набиев роҳбари далери дурандеш буд. Аз ин рӯ, вақте ки котиботи ҚМ ХҚИШ қарор қард, ки аз берун ба Тоҷикистон 78 нафар ба вазифаҳои роҳбарикунанда фириштада шавад, ӯ қатъиян рад қард. Зеро ӯ меҳост, ки роҳбарони шаҳро ноҳияҳои Тоҷикистон аз ҳуди Тоҷикистон бошанд, Тоҷикистонро ҳуди тоҷикитониҳо идора кунанд, зеро ба ватан дили ватандор меҷӯзад ва ӯ бо дилу ҷон хизмат мекунад. Инро имрӯз ҳаёт исбот қард ва мо ҳам дидем, онҳое, ки муваққатӣ барои роҳбарӣ омада буданд, бо ҳар роҳ молу сарват ҷамъ қарду ғайб заданд. Раҳмон Набиев қариб даҳ сол пеш аз ин ба ин қор далерона муқобил баромад ва баъд аз ин дар марказ ҷун қотиби яқраву худсар ном баровард, ки ба манфиати ӯ набуд. Аммо ӯ танҳо ба манфиати халқу ҷумҳурии қор меқарду бас. Тоҷикистон лидери худ, тӯдақашу худро пайдо қарда буд, лекин он вақт замона инро намебардошт, ба марказ роҳбари гапдарою фармонбардор дарқор буд. Аз ин рӯ, барои аз ин гуна роҳбари номдори қордон халос шудан бахона дарқор буд. Бахона ҳам ёфт шуд...

Раҳмон Набиев аз соли 1986 то рӯзҳои наздик вазифаи Раиси Президиуми Шӯрои Марказии ҷамъияти мухофизати рустаниҳои ҷумҳурии Тоҷикистонро ба ўҳда дошт.

Моҳи сентябри ҳамин сол сессияи Шӯрои Олии Тоҷикистон Раҳмон Набиевро бо ақсарияти кулли овозҳо — ду нафар муқобил ва ду нафар бетараф — Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон ва иҷроқунандаи вазифаи Президенти ҷумҳурии интихоб кард. Аммо барои он ки дигар довталабони вазифаи Президенти ҷумҳурии аз ӯ имконияти камтари таблиғоти ташвиқот надошта бошанд, ӯ дар давраи интихобот муваққатан аз ин вазифаи олии худ даст кашид.

Анатолий Собчак узви Шӯрои машваратии Президенти ИҶШС, ки барои мусолиҳаи тарафайн ба Тоҷикистон омада буд, ин амали ўро мардонагӣ номид. Рӯзномаи «Правда» ҳам аз ин қори Раҳмон Набиев ба ваҷд омада, ўро ҷун инсонии асилу мард тавсиф кард.

Раҳмон Набиев ҳангоми дар вазифаҳои баланди роҳбарӣ буданаш ба инкишофи адабиёту санъат, илму маданият ва маориф аҳамияти калон меод, ба эҳтиром ва дӯстии ходимони бузурги он сазовор шуда буд. Аз ҷумла ӯ бо устодон Мирзо Турсунзода, Боқӣ Раҳимзода, Асли Бурхонов, Раҳим Ҷалил, Тўхфа Фозилова, Ғафур Ғулом ва дигарон пайванди рафоқат дошт. Бо Чингиз Айтматов ва Расул Ҳамзатов барин устодони ҷаҳоншумули адабиёт ҳоло ҳам дӯстии ӯ барҷост.

Раҳмон Набиев аввалин тоҷик буд, ки солҳои панҷоҳ дар Вьетнам барои тайёр кардани мутахассисони соҳаи механизацияи хоҷагии қишлоқ кор карда, ба таҳсини ҳалқи Вьетнам ва сарвари он Хо Ши Мин сазовор шуд. Ўро як қисми сарварони кишварҳои хориҷа ва ҷумҳуриҳои иттифоқ ба хубӣ мешиносанд ва ба ҳамкорӣ кардан тайёр ҳастанд. Вай дар байни Президентони ҷумҳуриҳои Осиеи Миёна ва Қазоқистон ҳам маъруфият дорад, ки ин барои робитаи сиёсӣ ва иқтисодиву иҷтимоии ҷумҳурии мо зарур аст.

Ақнун замоне расидааст, ки ҳалқи мо роҳбари таҷрибанок, қордон ва ҷасуру дилсўз дошта бошад. Раҳмон Набиев ҳамаи ин хислатҳоро дорад ва мардум инро медонанд. Аз ин рӯ, дар як муддати кӯтоҳи то ба қайд гирифтани номзадҳо ба вазифаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон — мардум ўро нисбат ба номзадҳои

дигар қариб 25—30 маротиба бештар қонибдорӣ карданд. Уро 258 ташкилот, ки 372790 нафар аъзо дорад, пешниҳод кард. Ин шаҳодати он аст, ки халқ ба ӯ ва ӯ ба халқ бовар дорад.

Раҳмон Набиев ин ҳикмати халқро дӯст медорад ва бисёр такрор мекунад. Агар як сол ҳосил гирифтани хохӣ — ғалла қор, агар даҳ сол ҳосил гирифтани хохӣ — боғ сабз қун ва агар сад сол ҳосил гирифтани хохӣ — инсон тарбия қун. Ҷ хар сее ин корро кардааст, ҳам ғалла коштааст, ҳам боғ сабзонадааст, ҳам инсон тарбия карда, дар натиҷа он қадар таҷрибаи зиндагию роҳбарӣ андӯхтааст, ки ҳоло ҳақи қомил дорад Президенти ҷумҳурӣ интиҳоб шавад.

УДҚСОНТ ТИЗМЭ АНҚАМ АОН ТЕРМЭ
ШАҚАДАЖ КИШИЯТТИСАА ҚОНАҚ ДАМҚА
ЭДҚА ШИҚИДАТУН ШИҚАДАРИНОҚА
ЭНОҚСОН АНҚАМ АОН ТЕРМЭ

**БАРНОМАИ АМАЛИИ НОМЗАД БА РАИСИ
ЧУМҲУРИ ТОЧИКИСТОН НАБИЕВ РАҲМОН
НАБИЕВИЧ**

Тоҷикистон ба марҳилаи сифатан нави таърихии та-
раққиёти худ кадам ниҳод — аз тарафи Шӯрон Олӣ и-
тиқолияти давлатии ҷумҳури эълон карда шуд. Барқа-
роршавии Тоҷикистони мустақил дар муҳити ихтилофо-
ти мураккаби сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ, ки хусусияти
амик доранд, сурат мегирад.

Муборизаи байни кӯҳна ва нав, байни чизи фарсуда
ва мутараққӣ, байни боқимондаҳои худкомагӣ (тотали-
таризм) ва демократияи нашъунамо ёфта истода ба
амал меояд.

Дар вазъи бесуботии сиёсӣю иқтисодӣ ҳаҷми истех-
солот коҳиш меёбад, пул беқурб мешавад, нархҳои ху-
рокворӣ, молҳо ва хизматрасонӣ торафт афзуда, хатар
гуруснагӣ ва бекорӣ таҳдид мекунад. Механизми хи-
моия иҷтимоии аҳоли бояду шояд фаъолият накарда и-
стодааст, интизоми меҳнатӣ, иҷроӣ ва истехсолӣ хеле
паст шудааст. Ҷинояткориҳои муташаккилона торафт ме-
афзояд, ки ин боиси ҳашму ғазаби ҳаққонии меҳнатка-
шонии ҷумҳури гардидааст. Ҳаёти маънавии ҷумҳури та-
назул меёбад. Ахлоқу одоби таърихан ба мардуми мо
хос рӯ ба завол ниҳода, пешрафти фарҳанг, илм ва
санъат ба сакта дучор шуда истодааст. Маҳалгарой авҷ
гирифтааст. Пояҳои муносибатҳои дӯстии анъанавии
байнимиллӣ хароб мегарданд.

Ман бо арзёбии вазъият ва дарки масъулият, баҳри
ноил шудан ба ризоияти шаҳрвандӣ ва миллӣ, зиндагии
шоистаи ҳар як инсон розӣ шудам номзадӣам дар ин-
тиҳоби мансаби олӣ — Раиси ҷумҳур ба овоз монда
шавад.

Принсипҳо ва ҷиҳатҳои асосии фаъолияти худро ҷу-
нин ибраз медорам.

Оянда Раиси ҷумҳур — сарвари ҷумҳури ҳоло мус-
тақили Тоҷикистон хоҳад шуд. Вазъияти нав тақозо ме-

қунад то Раиси ҷумҳур тасаввур намояд, ки муносибатҳо, аввало бо иттиҳоди таҷдидшуда — Марказ, бо ҷумҳуриҳои собиқ, ки ҳоло давлатҳои мустақил мебошанд. Пеш аз ҳама Узбекистон ва Қирғизистон, бо аъзои ҷомии халқҳои ҷаҳон пеш аз ҳама Афғонистон ва Хитой, бо созмони Милали Муттаҳид ҷӣ гуна бошанд.

Дуввум, вазифаҳои Раиси ҷумҳур дар соҳаи сиёсати дохилӣ ва хориҷӣ, муайян намудани вазифаҳои тақтиқӣ ва стратегияи миллӣ, аз ҷумла ҷунин масъалаҳои муҳим, монанди экология ва демография, пешгирӣ намудани касри буҷет, роҳ надодан ба инфлясия, кам кардани пул дар муомилот, фароҳам овардани шароити мусоид барои муттаҳид намудани халқҳои сокини ҷумҳурӣ ва ягонагии аҳолии ҳамаи минтақаҳои Тоҷикистон ва барҳам додани маҳалгароӣ бисёр мураккаб ва ҷонибҳои гуногун доранд.

Ҳоло лонҳои Шартномаи Иттиҳод муҳокима мешавад. Он бояд таъсиси сохторҳои фаъоли самарабахши марказии се иттиҳоди мустақил, монанди иттиҳоди тичоратӣ, иттиҳоди асъорию молиявӣ, иқтисодӣ ва ҳарбию сиёсиро пешбинӣ намояд. Ҷунин вазифаҳои ҳукумати аз қабилӣ ҳифзи истиқлолият, таъмини мудофия, амният ва ҳифзи сарҳадот бояд дар ихтиёри Иттиҳод — Марказ боқӣ монад.

ДАР СОҲАИ СИЁСАТИ ИҶТИМОӢ

Солҳои охир сатҳи зиндагии шаҳрвандони ҷумҳурӣ хеле паст шуда, як қисми аҳоли, хусусан аҳолии деҳот ба кашшоқӣ расиданд. Таъминоти онҳо бо объектҳои хизматрасонии тиббӣ хуб нест, масъалаи манзил сӯст ҳал карда мешавад: барномаҳои тасдиқшудаи иҷтимоӣ иҷро карда намешаванд.

Тоҷикистон аз ҷиҳати истеъмоли намудҳои асосии хурокворӣ, ҳадамоти иҷтимоӣ маишӣ ва коммуналӣ дар мамлакат дар ҷои охир қарор дорад. Ин натиҷаи тараккии нодурусти иқтисодӣ мебошад, ки манфиатҳои халқро ба назар намегирад.

Зарур медонам, ки ҳимояи иҷтимоӣ боэътимоди аҳоли, хусусан аҳолии камбизоат ва аҳолии деҳот бо роҳи ҷорӣ намудани ҳадди ақали таъмини кафолатноки дараҷаи зиндагӣ ба мадди аввал гузошта, афзоиши нарх

ва индексацияи даромадҳои аҳолии, ба шумули нафақа, стипендия ва пасандозҳои меҳнати ҳамеша аз тарафи давлат танзим карда шавад.

Ба мақсади кам кардани таъсири афзоиши нархҳо ба дараҷаи зиндагии аҳолии серфарзанд дар ҷумҳурии лозим аст, ки нархҳои намудҳои алоҳидаи молҳои саноати ва хуроқвории зарурати аввалия, хусусан молҳои барои кӯдакон ва пиронсолон танзим карда ва дар як ҳолат нигоҳ дошта шавад.

Барои ҳалли ин масъала то 250 сӯм зиёд кардани ҳаҷми меоши ҳар аъзон оилаҳои серфарзанд ва аз андози даромад озод намудани он, бештар додани қарзҳои имтиёзнок ва мусоила ба онлаҳси серфарзанд, тезонидани сохтмони шабакаи хобгоҳҳои оилавӣ кумаки калон хоҳад шуд.

Ниёзмандии калони аҳолии ба манзил, хусусан бо манзили ҳамаҷониба обод, инчунин сифати бади ҳадамоти коммуналию маишӣ, барои ман бисёр ташвишвар аст. Дар вақти ҳал намудани ин масъалаҳо аз тартиб додани барномаҳои манзил, ки ба воқеият ҷавобгӯӣ нестанд, ҷиддан ҷилавгарӣ кардан лозим аст. Бо ин кор ҳам бучети давлатӣ, ҳам маблағи корхона ва ҳам пасандози аҳолиро ҷалб намуда, дар нисбати аввал онро бо масолеҳи бинокорӣ таъмин намудан зарур аст. Барои ба тартиб даровардани таъмини аҳолии бо манзил бояд бозори манзил ташкил карда шавад. Ба мақсади беҳбуди шоистваи ҳаёти аҳолии деҳот ва баланд бардоштани сатҳи маишати он бояд ба сохтмони васеи иҷтимоию маданӣ дар деҳот иқдом намуд ва ба дар ин амр захираҳои озоди меҳнати ва воситаҳои колхозу совхозҳо ва дигар корхонаҳои мучтамеи кишоварзию саноатию ро ҷалб кард.

Масъалаи бо кор таъминкунии аҳолии, ҳимояи он аз бекорӣ ҳаллу фасли ҳамаҷонибаро тақозо менамояд. Барномаи «Бо кор таъминкуни» дар ҷумҳурии бидуни таъхир амалӣ гардонидани, дар он ҷойгирони шабакаи васеи корхонаҳои хурд ва миёна дар деҳот пешбини карда шавад. Бисёр масъалаҳои ободони иҷтимоиро бо роҳи оқилона ба маҳалҳои кӯхистон кӯчонидани одамон ҳал кардан мумкин аст.

Вазъияти ҳифзи муҳит боиси ташвиш аст. Ин масъала дорони ҷанбаҳои миллӣ, минтақавӣ ва умумибашарӣ мебошад. Мутаассифона, мо фақат ба наздикӣ шиддаг

ва мураккабии ин масъаларо дарк намудем. Бад шудани вазъи муҳит ба пешравии мо монев шуда метавонад, бинобар ин Раиси ҷумҳурӣ бояд тамоми чораҳоро барои ҳифзи ва ҳимояи сарватҳои табиӣ Тоҷикистон биандешад.

Дар соҳаи сиёсати иқтисодӣ

Бӯҳрони иқтисодӣ, ки қариб ҳамаи соҳаҳои истеҳсолоти моддиро фаро гирифта аст, дар кохиши ҳаҷми мутлақи маҷмӯи маҳсулот ва даромади миллӣ, паст шудани ҳосилнокии меҳнати ҷамъият ва самарани истеҳсолот зоҳир гардид. Бисёр рӯбитаҳои истеҳсолию ҳоҷагӣ хароб гардида, дар истеҳсолот беш аз пеш номувозинуатӣ ба амал омада, касри бучет торафт меафзояд.

Ҳарчи зудтар муътадил гардонидани иқтисодиёт ва солим намудани вазъи молиявӣ дар роҳи бартараф намудани бӯҳрон қадами аввал мебошад. Дар шароити мавҷуда, ки он ба анархия ва ҳарачу мараҷ наздик аст, барқарор намудани интизом ва муташаккилӣ дар ҳоҷагии халқ ва серталабӣ дар доираи конун аҳамияти фавқулодда калон дорад.

Гирифтани пеши роҳи таназули истеҳсолот ва баъдан зиёд намудани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти хӯроквориро яке аз вазифаҳои муҳим мешуморам. Барои ин зарур аст, ки ҳоҷагиҳои наздиҳавлии деҳқонон васеъ карда шавад, таъсиси ҳоҷагиҳои иҷоравӣ, фермерӣ ва дигар намудҳои ҳоҷагӣ тезонида шавад, механизми иқтисодии ҳифзи бозори ҷумҳурӣ ва аз маҳсулоти хӯрокворӣ фаровон намудани он қорӣ карда шавад: фонди захиравии асёр барои хариди маҳсулот аз хориҷа таъсис гардад: шаклҳои нави тақсимоти аз ҷиҳати иҷтимоӣ одилонан хӯрокворӣ тартиб дода, дар амал қорӣ карда, ба он назорати самарабахши ҷамъиятӣ муқаррар карда шавад.

Ба мақсади аз хӯрокворӣ беҳтар таъмин намудани шаҳрҳо аз ҳисоби заминҳои беистифода ва нодаркор ба шаҳриён барои таъсиси боғу ползҳо участкаҳо дода шаванд. Дар атрофи шаҳрҳо ва марказҳои sanoatӣ барои истеҳсоли хӯрокворӣ зудтар минтақаҳои кишоварзии наздишаҳрӣ ташкил дода, истеҳсолоти қоркарди партовҳои хӯроквориро инкишоф додан лозим аст.

Мўътадил намудани иқтисодиёт бидуни солимгардонии вазъи молиявӣи ҷумхури имкон надорад. Қасри бюҷетро кам кардан лозим аст ва ба ин мақсад давлатигардонӣ ва ҳусусигардонии моликият бо роҳи фурӯши маҳсулоти саноатӣ ва корхонаҳо, нуктаҳои савдо, соҳаи хизматрасонӣ, нақлиёт ва ғайра ба коллективҳои ва аҳолии, ташкилотҳои саҳомӣ ва коллективҳои иҷоравӣ бояд теъдоди шавад.

Барои афзоиши даромади бюҷети давлатӣ системаи муназзамии андозро барои ҳамаи корхонаҳо ва ташкилотҳои, ки дар қаламрави ҷумхури воқеанд, тартиб дода, ҷорӣ намудан лозим аст. Дар шароити вусъатёбии муносибатҳои бозор маблағгузори аз ҳисоби бюҷет хеле кам карда, соҳтори идора дар ҷумхури тақмил дода харочот барои нигоҳдорӣ он кам карда шавад.

Ба амал баровардани ин тадбирҳои аввалиндараҷа имкон медиҳад, ки ба ташкили иқтисодиёти солими бозор сар карда, барои сохтмони сифатан нави иқтисодиёти миллии таҳкурсии гузошта шавад.

Монополизмро қатъан бартараф намуда, ба иқтисодиёти бисёрқулабӣ гузашта, ҳамаи шаклҳои соҳибқорӣ ҳавасманд карда, барои инкишофи инфраструктураи бозаргонӣ (банкҳои тиҷоратӣ, биржаҳои молиқӣ фондҳо, музоядаҳо, ярмаркаҳо, бозори меҳнат ва ғайра) шароити муҳайё карда шавад.

Иқтисодиёти бозор барои сохтмони ҳақиқатан мустақили иқтисодиёти миллии, мустақили томи худхарочотбароранда ва худмаблағгузорандаи илмию техникаӣ, истеҳсолию технологӣ, инфраструктурӣ ва идоравӣ, ки бо иқтисодиёти иттиҳод ва ҷаҳон пайванди шоиста дошта бошад, омилҳои тавоноии иқтисодӣ ба вучуд меоварад. Барои ин дар ҷумхури базаи пуркудрати маъдану ашёи хом ва кишоварзӣ ва захираҳои босуръат афзояндаи меҳнатӣ мавҷуд аст.

Дар стратегияи иҷтимоию иқтисодӣ инкишофи босуръати қувваҳои истеҳсолкунанда дар вилояти Қўлоб, вилояти Мухтори Қухистони Бадахшон, водии Қаротегин, дигар ноҳияҳои қўхистон баробар гардонидани дараҷаи тараққи иқтисодӣ ва иҷтимоии ноҳияҳои ҷумхури бояд самти асосиро ташкил намояд.

Барпо кардани иқтисодиёти мустақил бо татбиқи сиёсати самарбахши иқтисодии хориҷӣ иртиботи ҳалқу-

нанда дорад. Дарвозаи ҷумхури бояд барои ҳамкори
васеъ бо мамлакатҳои тараққикардаи капиталистӣ ва
давлатҳои ҳамчавор боз бошад. Робитаҳои иқтисодии
хориҷӣ бо роҳи ҷалби дастовардҳои илмию техникии
ҷаҳон, тарбияи кадрҳо барои иқтисодиёти бозор, аф-
зоиши имконоти содироти ҷумхури, таъсиси корхона-
ҳои муштарак, хавасманд намудани капитали хориҷӣ
барои тараққи туризм ва дигар самтҳои мутараққӣ
ба амал бароварда шаванд. Барои ҳамкорӣ бо мамла-
катҳои хориҷӣ ва ташкилотҳои молиявӣ ва иқтисодии
байналхалқӣ, монанди фонди байналхалқии асёр. Бон-
ки байналхалқии азнавсозӣ ва тараққиёт ва ГААТ бо-
яд шароити мусоид фароҳам оварда шаванд.

Дар соҳаи маънавӣ

Таъаззули маънавӣ, фарҳангӣ ва ахлоқии халқ, аз
байн рафта ни муносибатҳои боэҳтиромонаи анъанавии
байни одамон, фаромӯш шудани суннатҳо ва расму
оиби бостонӣ, ба тичорат гардондани фарҳанг, ки сол-
ҳои охир ба назар мерасанд, бисёр ташвишоваранд.

Холо вазифаи асосӣ аз он иборат аст, ки сабабҳои
рӯкуди ҳаёти маънавии халқ аз байн бурда шавад. Тат-
биқи Қонун дар бораи забони ҷумхурии Тоҷикистон, ис-
тифодаи васеи забони тоҷикӣ дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти
ҷамъиятӣ, хусусан дар соҳаи идора ва меҳнат фикри
дорони аҳамияти фавқулодда аст. Идомати мероси фар-
ҳанги аз нав барқарор карда, барои ғановати маънавӣ
имкониятҳои нав ба вучуд оварда шавад. Хусусан ме-
роси таърихӣ ва ёдгориҳои таърихиро эҳтиёт бояд кард.

Дар бобати аз нав барқарор намудани обрӯи эhti-
бори меҳнати муаллимон, кормандони фарҳанг, санъ-
ат, интиҳодияҳои эҷодӣ тадбирҳои қатъӣ бояд андешид.
Барои фаъолияти серсоҳаи зиёиёни эҷодкор шароити
мусоид фароҳам оварда, нуруи маънавию бояд аз ва-
соъати идеологӣ ва ҳадафҳои сиёсӣ озод намуд.

Барои корҳои илмӣ, хусусан корҳои илмӣ онд ба
масъалаҳои минтақавӣ бештар маблағ ҷудо карда, ро-
битаҳои бо коллективҳои илмӣ ва олимони ҷумхури-
ҳои дигар ва мамлакатҳои хориҷӣ мустақкам намуда,
барои илм ва маориф фонди асёр таъсис додан лозим
аст.

Дар соҳаи сиёсати оид ба ҷавонон

Шароити бӯҳрони ҳаёти ҷамъиятӣ, хусусан ба ҷавонон бештар душворӣ овард. Зимнан ояндаи миллат ба он вобаста аст, ки мо насли ҷавонро чӣ тавр тарбия менамоем, талаботи ҳаётии афзудаи стодаи онро то чӣ андоза қонеъ мегардонем.

Ман ба қабулу амалӣ намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҷавонон ҳамаҷониба мусоидат хоҳам кард. Зарур мешуморам, ки дар асоси қонун ба фориғтахсилони мактабҳои умумӣ, омӯзишгоҳҳои касбҳои техникӣ, техникумҳо ва мактабҳои олии ҷанговарони ба эҳтиёт баромада барои бо кор таъмин шудан ҳаққи аввалият дода шавад.

Дар бобати муҳайё сохтани шароити мӯътадил барои таҳсил, маишат, истироҳат ва тарбияи ҷисмонии ҷавонони донишомӯз як силсила тадбирҳо андешида, ба амал бароварда, ободонии хобгоҳҳои донишҷӯён ва бехбуди хӯроки онҳоро тахти назорати махсус қарор додан лозим аст.

Хифзи ҳуқуқ ва эътибори онҳое, ки ба амри мақомот дар ҷанги Афғонистон иштирок кардаанд, мавриди тавачҷуҳи ҳос қарор дода шавад. Талаботи қонунии онҳоро дар бобати бунёд намудани ёдгориҳои барои ҷанговарон-интернационалисти шаҳид, таъсиси комитетҳои давлатӣ оид ба умури ҷанговарон-интернационалистон, зиёд намудани ҷубронпулӣ ба оилаҳои шаҳидон то ба андозаи маоши миёнаи моҳона аз ҷониби қарор дар хоҷагии халқ, инчунин зиёд намудани ҷубронпулӣ ба маъҷубони ҷанг қонеъ гардонидан лозим аст.

Дар соҳаи муносибатҳои байнимиллӣ

Муттаҳид намудани халқи сермиллати Тоҷикистонро дар асоси принципҳои адолати иҷтимоӣ, баробарӣ ва рушди озодона, эҳтироми анъанаҳо ва фарҳанги ҳамаи миллатҳо ва халқиятҳо ба мақсади ноил шудан ба ризоияти умумимиллӣ вазифаи асосӣ мешуморам.

Барои ин таъсис ва тараққиӣ марказҳои фарҳангии ҳамаи миллатҳо ва халқиятҳои сокини ҷумҳуриӣ, эҳёи идҳо ва расму ойинҳои миллӣ, фарҳанги ҳоси миллӣ ва эҷодиёти халқӣ мусоидат намуда, барои таъмини намоёндагии васеи ҳамаи миллатҳо ва халқиятҳо дар ма-

қомоти ҳокимияти давлатӣ ва идораи ҷумҳури ҷидду
ҷаҳд хоҳам кард. Дар роҳи барқарорӣ робита бо то-
ҷиконе, ки бо амри ҳодисоти таърих берун аз марзҳои
Тоҷикистон афтадаанд, тадбирҳо меандешам.

Дар соҳаи сиёсати хориҷӣ

Ҷумҳурии мустақили Тоҷикистон ба Иттиҳоди нав
шомил гардида, дар интиҳоби сиёсӣ ва барқарор на-
мудани муносибатҳои барои тарафайн муфиди иқтисо-
дӣ ва соири муносибатҳо бо дигар объектҳои иттиҳод
озодии комил дорад.

Ман барои Тоҷикистони соҳибхитӣ, ки ҳамчун
субъекти мустақил ва бевоситаи ҳуқуқи байналхалқӣ
амал намуда, дар соҳаи милалӣ муттаҳид мақоми
шонистаи худро ишғол кард ва дар умури байналхалқӣ
ҷеҳраи худро хоҳад дошт ва бо ҳамаи давлатҳои ман-
фиатдори ҷаҳон робитаҳои гуногунсоҳа барқарор хоҳад
намуд, фаъолият мекунам.

Ман барои ҳамкории ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳиф-
зи сулҳ дар рӯи замин, барои эътирофи Эъломияи ҳу-
қуқ ва озодии инсон фаъолият мекунам.

Дар бораи роли занон дар ҷомиа

Ҳеҷ як масъала, ҳеҷ як вазифаи тараққии ҷомиаи
мо бе дастгирӣ ва иштироки фаъоли занон ҳал нашуд-
ааст ва ҳал шуда наметавонад. Ва ҳоло бори сангини
зиндагии нобасомон ва пурихтилофи мо бар души онҳо
қарор дорад.

Вазифа аз он иборат аст, ки барои иштироки васеи
занон дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷомиа шароит муҳайё
сохта, ба онҳо дар ҳамаи соҳаҳои идора мақоми шон-
иста таъмин карда шавад.

Занони серфарзанд ва заноне, ки дар соҳаҳои гу-
ногуни истехсолоти ҷамъиятӣ кор мекунанд ва занон —
модарони танҳо ниёзманди ғамхорӣ махсус мебошанд.

Зарур мешуморам, ки барои заноне, ки панҷ ё зиёд-
тар фарзанд доранд, тартиби ҳисоби собики собикаи
меҳнатӣ онҳо бо назар дошта давраи нигоҳубини кӯ-
дакон ва пардохти музди ақали меҳнат ва баъдан до-
дани нафақаи меҳнатӣ муайян карда шавад.

Хангоми таъин намудани соҳаи истифодаи меҳнати занон бояд хусусияти руҳию физиологӣ ва ҳолати оилавӣ онҳо ба назар гирифта шавад.

Муносибат ба аҳзоб ва ҳаракатҳо ва дин

Бузургтарин дастоварди замони мо ҳаракати бемайлони ба сӯи демократонии ҷомиа мебошад. Ман ҷонибдори аҳзоб ва ҳаракатҳое, мебошам, ки дар доираи Конституция ва қонунҳои ҷумҳурии Тоҷикистон амал намуда, тарафдори ризоияти миллӣ, тараққӣ ва нашъунамои миллӣ мебошанд, дар муборизаи сиёсӣ созишно эътироф мекунанд ва ба воқеияту анъанаҳои мо таъаҷубнамоянд.

Ман ба дин ва эҳсосоти шахсони диндор эътироми суннатӣ дорам ва чунин мешуморам, ки аз фаровонии нури ахлоқии дин дар тарбияи маънавии халқҳо бештар истифода шавад.

Интиҳобкунандагони арҷманд!

Душворихои асосии ҳаёти бесарусомон ва мушкилиҳои истеҳсолии мо ҳаррӯз ба души дехқонон ва коргарон аст. Пешрафти иқтисодиёт, суръати ҳаракати ҷомиа бо роҳи демократия ва неқӯахволи ба шучоат, хирад, меҳнатдӯстӣ ва сахми ҳар яки мо вобаста аст.

Ҳадафи мо — озодӣ ва рушди ҳамаҷонибаи инсон, адолати иҷтимоӣ ва гулгулшукуфии фарҳанг, илм ва санъат, беҳбудии ҳамаи омма, тараққии варзиш ва спорт аст.

Ҳамдиёрони азиз! Фақат эътимоди шумо ба ман имконият медиҳад, ки барои татбиқи ин барнома баҳри неқӯахволии халқи Тоҷикистон қотеона иқдом намоям.

Р. НАБИЕВ,
номзади Раиси Ҷумҳурии Тоҷикистон

С детских лет пришлось познать нелегкий дехканский труд Рахмону Набиеву. Ему был всего год, когда не стало его отца — потомственного дехкана, уважаемого односельчанами человека. И вся тяжесть житейских забот о семье легла на плечи матери. Нелегко было ей одной растить поднимать детей. Но Абдурахмон всегда старался облегчить груз заботы матери, помогал по хозяйству и в поле.

Началась тяжелая война. Почти все мужчины ушли на фронт. В кишлаке остались в основном женщины, дети, старики. И в поле детям рано пришлось работать наравне со взрослыми. С одиннадцати лет и Абдурахмон, чтобы помочь семье, пошел работать в колхоз, постигал нелегкий труд хлопкороба. Вместе со взрослыми сеял, поливал, пропалывал — растил хлопок, который был очень нужен стране, фронту. Самой дорогой наградой молодому колхознику была рубашка в конце сезона или отрез на платье матери, сестре. И лишь через несколько лет его оформили учетчиком в бригаде.

Сполна познал Абдурахмон тяжести труда дехкана, которые выпали на долю его поколения. Но он никогда не ждал позже об этой своей доле. У простых дехкан он научился честно работать, беречь, украшать родную землю, высоко нести трудовую гордость. И позже, на каком бы посту Рахмон Набиев ни работал, он всегда любил по душам поговорить о жизни с простыми дехканами, пожать их натруженные, мозолистые руки, которые, в конечном счете, создают все материальные богатства на земле, украшают её. Приведем строки из официальной биографии Р. Набиева:

Рахмон Набиевич Набиев родился в 1930 году в кишлаке Шайхбурхон Ходжентского района. В 16 лет

стал учетчиком в колхозе. В 1946 году он поступил в Ленинабадский сельскохозяйственный техникум, который он окончил с отличием. В 1949 году он стал студентом Ташкентского института ирригации и механизации сельского хозяйства. После окончания учебы Рахмон Набиев работал главным инженером Исписарской машинно-тракторной станции. Специалистов тогда не хватало, и его направляли то на один, то на другой ответственный участок. И через несколько лет его назначили заместителем председателя республиканского объединения «Таджиксельхозтехника». Все эти годы Р. Набиев находился в самой гуще народа, знал проблемы и заботы людей труда, и как каждый год шла «битва за хлопок». Пришлось ему поработать и во Вьетнаме, где он помогал готовить специалистов по механизации сельского хозяйства. Его труд был отмечен руководством этой дружественной страны.

В течение 10 лет Р. Набиев находился на партийной работе — был заместителем заведующего, заведующим сельхозотделом ЦК Компартии Таджикистана, инспектором Средазбюро ЦК КПСС. В 1971—73 г. г. работал министром сельского хозяйства Таджикистана, а затем десять лет был Председателем Совета Министров Таджикской ССР.

В 1982 году Р. Н. Набиева избрали Первым секретарем ЦК Компартии Таджикистана. И именно на этих руководящих постах наиболее полно раскрылись организаторские и деловые способности Набиева. В равной степени заботился он как о подъеме сельского хозяйства и промышленности республики, так и о развитии науки, народного образования, культуры и здравоохранения. Хорошее знание проблем республики, различных отраслей народного хозяйства Таджикистана позволяло ему принимать оптимальные государственные решения.

По инициативе Р. Набиева было разработано и принято союзным руководством постановление «О мерах по дальнейшему развитию в 1984—1990 г. г. городского хозяйства г. Душанбе». Программа предусматривала ввод в Душанбе 2,3 млн. квадратных метров жилья, школ на 17 тыс. учащихся. Также планировалось строительство больниц, учебных заведений, библиотек. Однако центр поставил условия принять на по-

стоянное жительство большую группу населения из других регионов страны, но Р. Набиев не согласился с этим, зная тяжелое положение с жилищной проблемой и что тысячи душанбинцев годами стоят в очереди за жильем. Чтобы выступить против воли союзных руководителей, надо было иметь большое мужество, но это не произошло. Так что Р. Набиеву, республике не дали возможности претворить в жизнь данную программу. К тому же ему не могли простить критику в адрес тех союзных министерств, которые из-за считались с интересами республики, игнорировали её руководство. Не согласился Р. Набиев и с решением центра о направлении в Таджикистан более 70-ти человек на руководящие посты из-за пределов республики. Он настаивал, чтобы руководителями в Таджикистане работали выходцы из самой республики, пользующиеся доверием народа, знающие его заботы, традиции, проблемы. Сегодня жизнь доказала правоту этой точки зрения. Те, кто в свое время прибыли на различные руководящие посты, думали лишь о своих интересах, и обогатившись, уехали из республики.

Но подобную самостоятельность, твердость и прямолинейность в отстаивании своей точки зрения, интересов республики Набиеву не могли простить. В декабре 1985 года он под надуманным предлогом был отстранен от должности Первого секретаря ЦК и отправлен в отставку.

С 1986 года Р. Набиев работает Председателем Президиума Центрального совета Общества охраны природы Республики Таджикистан и многое сделал для охраны и сохранения природных богатств Таджикистана. Как и прежде, проблемами экологического состояния в республике, борьбой с теми, кто губит природу, он занимался энергично, с присущей ему принципиальностью.

В 1990 году трудящиеся Душанбе избрали Р. Н. Набиева депутатом Верховного Совета республики. По многим обсуждавшимся вопросам он занимает твердую, принципиальную позицию, считая своей основной задачей подъем экономики республики.

И когда началось выдвижение кандидатов в президенты Республики Таджикистан, народ первым назвал Рахмона Набиева. Его кандидатуру выдвинули и

поддержали 260 трудовых коллективов, почти 400 тысяч человек поставила подписи в его поддержку. В сентябре 1991 года в связи с известными политическими событиями обострилось положение, и Р. Набиева попросили снова вернуться к руководству. Чрезвычайная сессия Верховного Совета избрала его Председателем Верховного Совета республики и исполняющим обязанности Президента республики. Но позже с целью добиться взаимодействия политических сил и чтобы другие претенденты на пост президента республики имели равные возможности при проведении предвыборной борьбы, Р. Набиев временно отказался от исполнения своих обязанностей на период предвыборной кампании. Анатолий Собчак, член Политического консультативного совета при Президенте СССР, назвал это мужественным шагом. Газета «Правда» также высоко оценила этот поступок Р. Н. Набиева.

Выступая перед трудящимися, Р. Н. Набиев подчеркивал, что не ради власти, должности, он решил дать согласие баллотироваться кандидатом в Президенты, а потому, что видел, в каких тяжелых условиях оказался народ, впала в кризис экономика республики. После долгих раздумий он пришел к выводу, что используя свой трудовой и жизненный опыт, знания руководителя, сможет улучшить жизнь своего народа. Если бы он не верил в свои силы, то не брался бы за такую тяжелую ношу. Набиев уверен, что Таджикистан должен быстрее двигаться по пути создания цивилизованного, демократического общества, создания современной экономики на основе многоукладности. Верит ему и народ, зная Р. Н. Набиева как видного политического и хозяйственного деятеля. Хорошо знают Набиева руководители страны, республик Средней Азии и Казахстана, что немаловажно для укрепления взаимного сотрудничества, упрочения политических, экономических и культурных связей между республиками.

Народ Таджикистана, провозгласившего свою независимость, впервые в своей истории получил возможность сам всеобщим тайным голосованием избрать Президента республики, выбрать себе опытного, мужественного и заботливого руководителя. У Рахмон Набиевича Набиева все эти качества есть, и народ

знает это. Это продемонстрировало и кампания по выдвижению кандидатов в Президенты республики, всеобщая поддержка его.

И это даёт Рахмону Набиеву моральное право по достоинству претендовать на пост Президента Республики Таджикистан.

**ПРОГРАММА
КАНДИДАТА В ПРЕЗИДЕНТЫ
РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН
НАБИЕВА Рахмона Набиевича**

Таджикистан вступил в качественно новый исторический этап своего развития — Верховным Советом провозглашена государственная независимость республики. Становление суверенного Таджикистана происходит в атмосфере сложных политических, экономических и социальных противоречий, имеющих глубинный характер.

Идет борьба между прошлым и будущим, между отжившим и прогрессивным, между остатками тоталитаризма и набирающей силы демократией.

На фоне политической и экономической нестабильности сокращаются объемы производства, обесцениваются деньги, безудержно растут цены на продовольствие, товары и услуги, реальной становится угроза голода и безработицы. Не срабатывают в полном объеме механизмы социальной защиты населения, резко ослабла трудовая, исполнительная, производственная дисциплина. Безудержно растёт преступность, в том числе организованная, что вызывает справедливое возмущение трудящихся республики. Обедняется духовная жизнь общества. Падает исторически присущая нашему народу нравственность, наносится ущерб развитию культуры, науки, искусства. Обоетрилось местничество. Разрушаются основы традиционно дружеских межнациональных отношений.

Реально оценивая ситуацию и осознавая всю полноту ответственности, я дал согласие баллотироваться на высокий пост Президента Республики Таджикистан во имя достижения гражданского и национального со-

гласия, достойной жизни каждой семьи и каждого человека.

Будущий Президент возглавит теперь уже независимую Республику Таджикистан. Новое обстоятельство требует, чтобы Президент чётко представлял, какие отношения, во-первых, с будущим обновлённым Союзом — центром, с бывшими союзными республиками, ныне суверенными государствами, прежде всего Узбекистаном и Кыргызстаном, с членами мирового сообщества наций, прежде всего с Афганистаном и Китаем, с Организацией Объединённых Наций.

Во-вторых, у Президента теперь весьма сложные и многоплановые задачи в области внутренней и внешней политики, разработке тактических и стратегических задач наций, в том числе по таким актуальным проблемам, как экология и демография, сокращение бюджетного дефицита, обуздание инфляции, сокращение денежной массы в обращении, создание благоприятных условий для консолидации народов, проживающих в республике, и единства населения всех регионов Таджикистана, искоренение местничества.

Сейчас обсуждается проект Союзного договора. Он должен предусмотреть создание эффективно действующих центральных структур трех самостоятельных союзов, таких как торговый союз, валютно-финансовый и экономический союз, военно-политический союз. У Союза-центра должны оставаться непосредственные властные функции, такие, как защита суверенитета, обеспечение обороны и безопасности, охрана границ.

Основные принципы и направления своей деятельности я вижу в следующем.

В области социальной политики:

В последние годы произошло резкое снижение уровня жизни граждан республики: часть населения, особенно сельского, оказалась за чертой бедности; ухудшилось обеспечение объектами здравоохранения; медленно решается жилищная проблема; не выполняются утвержденные социальные программы.

Таджикистан находится на последнем месте по потреблению на душу населения практически всех основных видов продовольствия, социально-бытовых и ком-

мунальных услуг. Это результат порочного экономического развития, игнорирующего непосредственные интересы народа.

Считаю необходимым выдвинуть на первый план надежную социальную защиту, особенно малоимущего и сельского населения, путем установления государством гарантированного прожиточного минимума, постоянно корректируемого в зависимости от роста цен и индексации доходов населения, включая пенсии, стипендии и трудовые сбережения.

В целях ослабления негативного влияния роста цен на уровень жизни многодетных семей республики необходимо упорядочение и временное замораживание цен на отдельные виды промышленных и продовольственных товаров первой необходимости, особенно на товары для детей и престарелых.

Весомым подспорьем в этом может стать повышение размера необлагаемой подоходным налогом заработной платы членов многодетных семей до 250 рублей, расширение льготных кредитов и ссуд молодым семьям, ускорение строительства сети семейных общежитий.

Очень большое беспокойство вызывает у меня низкая обеспеченность жильем, особенно благоустроенным, а также плохое качество коммунально-бытового обслуживания. При решении этих проблем весьма важно отказаться от прожектерского подхода при составлении жилищных программ. Необходим умелое привлечение средств как государственного бюджета, так и средств предприятий, населения с приоритетным обеспечением этих работ строительными материалами. Для достижения должного порядка в обеспечении жильем населения необходимо сформировать рынок жилья. В целях цивилизованного обустройства жизни сельского населения и повышения культуры его быта необходимо начать широкое социально-культурное строительство на селе, привлекая свободные трудовые ресурсы и средства колхозов и совхозов, других предприятий АПК.

Комплексного решения требует проблема занятости населения, защиты его от безработицы. Необходимо безотлагательно осуществить республиканскую программу «Занятость», предусмотрев в ней размещение в

сельской местности большой сети малых и средних предприятий. Многие проблемы социального обустройства помогут снять грамотное заселение горных и предгорных территорий республики.

Тревогу вызывает состояние охраны окружающей среды. Эти проблемы имеют национальный, региональный и глобальный аспекты. К сожалению, мы лишь недавно стали осознавать их остроту и сложность. Ухудшение окружающей среды может затормозить наш прогресс, поэтому Президент должен сделать все, чтобы защитить и сберечь природные богатства Таджикистана.

В области экономической политики.

Экономический кризис, охвативший почти все отрасли материального производства, проявился в снижении абсолютного объема валового национального продукта и дохода, уменьшении производительности общественного труда, падении эффективности производства. Нарушены многие производственно-хозяйственные связи, все сильнее проявляется разбалансированность в экономике, неуклонно растет дефицит бюджета.

Первым шагом на пути преодоления кризиса является скорейшая стабилизация экономики и оздоровление ее финансового состояния. В сложившихся условиях, близких к анархии и хаосу, исключительная роль принадлежит восстановлению дисциплины и организованности в народном хозяйстве, повышению требовательности в рамках закона.

Считаю одной из главных забот приостановление падения, а затем увеличение объемов производства продуктов питания. Для этого необходимо: увеличить размеры приусадебных хозяйств дежкан, ускорить формирование арендных, фермерских и других видов хозяйств; ввести экономический механизм защиты и пополнения продовольственного рынка в республике; создать резервный валютный фонд для закупки продовольствия за рубежом; разработать и ввести новые социально справедливые формы распределения продовольствия и установить эффективный общественный контроль.

В целях лучшего обеспечения городов продовольствием предоставить горожанам за счет неиспользуемых и бросовых земель участки для садов и огородов. Ускорить формирование вокруг городов и промышленных центров сельскохозяйственных пригородных зон по производству продовольствия, развивать производства, использующие отходы продовольственного сырья.

Стабилизация экономики немыслима без оздоровления финансового состояния республики. Необходимо добиться существенного сокращения дефицита бюджета республики, для чего ускорить разгосударствление и приватизацию собственности путем распродажи промышленных предприятий, объектов торговли, сферы услуг, транспорта и других трудовым коллективам и населению, организации акционерных и арендных коллективов.

Для увеличения доходов государственного бюджета разработать и ввести гибкую налоговую систему для всех без исключения предприятий и организаций, находящихся на территории республики. В условиях развертывания рынка существенно сократить бюджетное финансирование, совершенствовать республиканскую структуру управления и уменьшить расходы на ее содержание.

Реализация указанных первоочередных стабилизационных мер позволит приступить к формированию полнокровной рыночной экономики, заложить фундамент качественно новой структуры национальной экономики.

Следует решительно преодолеть монополизм, перейти к многоукладной экономике и поощрению всех форм предпринимательства, обеспечить условия для развития рыночной инфраструктуры (коммерческие банки, товарно-фондовые биржи, аукционы, ярмарки рынок труда и т. д.).

Рыночная экономика создает мощные экономические стимулы для строительства подлинно независимой национальной экономики — целостного самоокупающегося и самофинансирующего научно-технического, производственно-технологического, инфраструктурного и управленческого комплекса, достойно интегрированного в общесоюзную и мировую экономику. Для этого в республике имеется мощная минерально-сырьевая и

сельскохозяйственная база и быстрорастущие трудовые ресурсы.

В социально-экономической стратегии решающим направлением должно стать ускоренное развитие производительных сил Кулябской области, ГБАО, Каратегинской долины, других горных районов в целях выравнивания уровня экономического и социального развития регионов республики.

Становление независимой экономики в решающей степени связано с проведением эффективной внешне-экономической политики. Республика должна стать открытой для широкого сотрудничества с развитыми капиталистическими странами и сопредельными государствами. Внешне-экономические связи должны осуществляться по линии привлечения мировых научно-технических достижений, подготовки кадров для рыночной экономики, увеличения экспортного потенциала республики, создания совместных предприятий, привлечения зарубежного капитала для развития индустрии туризма и другим перспективным направлениям. Должны быть созданы благоприятные условия для совместного сотрудничества с зарубежными странами и международными финансовыми и экономическими организациями, такими как Международный валютный фонд, Международный банк реконструкции и развития и ГААТ.

В духовной сфере

Большое беспокойство вызывает наблюдающееся в последние годы духовное обеднение народа, упадок его культуры, нравственности, потеря традиционных уважительных отношений между людьми, забвение многовековых традиций и обычаев, коммерциализация культуры.

Сегодня главной задачей является устранение причин ухудшения духовной жизни народа. Чрезвычайно важное значение имеет реализация закона о языке Республики Таджикистан, широкое использование таджикского языка во всех сферах общественной жизни, особенно в сфере управления и интеллектуального труда. Восстановить преемственность культурного наследия, открыть новые возможности для духовного обога-

шения. Особенно бережно следует относиться к историческому наследию и памятникам.

Надо предпринять решительные меры по восстановлению высокой престижности труда учителей, работников культуры, искусства, творческих союзов. Необходимо создать благоприятные условия для многогранной деятельности творческой интеллигенции, высвобождение ее духовной энергии от идеологической опеки и политической конъюнктуры.

Важно обеспечить приоритетное финансирование научных работ, особенно по региональным проблемам, укрепить связи с научными коллективами и учеными других республик и зарубежных стран, создать валютный фонд поддержки науки и образования.

В сфере молодежной политики

В условиях кризиса общественной жизни особенно уязвимой оказалась молодежь. Между тем будущее нации зависит от того, каким мы воспитаем молодое поколение, в какой мере удовлетворим его растущие жизненные потребности.

Я буду всемерно содействовать принятию и осуществлению Закона Республики Таджикистан о молодежи. Считаю необходимым на законодательном уровне обеспечить выпускникам общеобразовательных школ, ПТУ, техникумов и вузов, уволенным в запас воинам преимущественное право на трудоустройство.

Необходимо разработать и осуществить комплекс мер по созданию для студенческой молодежи нормальных условий для учебы, быта, отдыха и физического развития, взять под особый контроль благоустройство студенческих общежитий и улучшение их питания.

Уделить особое внимание защите прав и достоинства тех, кто по приказу участвовал в войне в Афганистане. Выполнить их законные требования о сооружении памятника погибшим воинам-интернационалистам; образовании государственного комитета по делам воинов-интернационалистов; повышения компенсаций семьям погибших до уровня среднемесячной зарплаты по народному хозяйству, а также об увеличении компенсаций инвалидам.

В сфере национальных отношений

Главной задачей считаю консолидацию многонационального народа Таджикистана на основе принципов социальной справедливости, равноправия и свободного развития, уважения к традициям и культуре всех наций и народностей в целях достижения общенационального согласия.

Для этого буду содействовать развитию и становлению культурных центров всех проживающих в республике наций и народностей; возрождению национальных праздников и обрядов, самобытной национальной культуры и народного творчества; стремиться к обеспечению широкого представительства всех наций и народностей в органах государственной власти и управления республики.

В области внешней политики:

Суверенная Республика Таджикистан вступит в новый Союз суверенных государств, обладая полной свободой политического выбора и построения взаимовыгодных экономических и иных отношений с другими субъектами Союза.

Я выступаю за суверенный Таджикистан, как независимый и прямой субъект международного права, занимающий достойное место в Организации Объединенных Наций и имеющий собственное лицо в международных делах, прямые разносторонние связи со всеми заинтересованными государствами мира.

Я выступаю за сотрудничество Республики Таджикистан в деле сохранения мира на земле, за признание Декларации прав и свобод человека.

О роли женщин в обществе

Ни одна проблема, ни одна задача нашего общественного развития не решалась и не может быть решена без активной поддержки и участия женщин. И сейчас они несут большую тяжесть нашей плохо устроенной беспокойной и противоречивой жизни.

Задача заключается в том, чтобы создать все условия для полнокровного участия женщины во всех сферах общественной жизни, обеспечит ей достойное место во всех структурах управления.

В особой заботе нуждаются многодетные матери, женщины, работающие в различных сферах общественного производства, матери-одиночки.

Считаю необходимым определить для женщин, имеющих пять и более детей, порядок учета трудового стажа по уходу за детьми с выплатой минимальной заработной платы, а в последующем — трудовой пенсии.

Нужно всемерно учитывать психофизиологические особенности женщин и их семейное положение при определении сфер применения их труда.

Отношение к партиям, движениям и религии

Величайшим достижением нашего времени является неуклонное движение к демократизации общества. Я поддерживаю партии и движения, которые действуют в рамках Конституции и законов Республики Таджикистан, выступают за национальное согласие, социальный прогресс и процветание, признают компромиссы в политической борьбе и опираются на наши реальности и традиции.

Я традиционно с большим уважением отношусь к религиям и религиозным чувствам верующих и считаю, что необходимо активно использовать большой нравственный потенциал религий для духовного обогащения народов.

Дорогие избиратели!

Главная тяжесть нашей плохо устроенной жизни и производственных трудностей ежедневно ложится на плечи дехкан и рабочих. От их мужества, мудрости, трудолюбия и конкретного вклада зависят успехи в экономике, темпы движения общества по пути демократии и благополучия.

Наша цель — свобода и всестороннее развитие личности, социальная справедливость и расцвет нацио-

нальной культуры, науки и искусства, улучшение здравоохранения, развитие культуры и спорта.

Дорогие соотечественники! Только ваше доверие позволит мне решительно приступить к реализации данной программы в интересах благополучия народа Таджикистана.

Р. НАБИЕВ,
кандидат в Президенты Республики
Таджикистан

Яхши фарзанд — отанинг боғи дейдилар. Фақатгина ота-онасининг панду-насихатини қалбига жо этиб, ўшанга амал қилган кишигина ота-онасининг боғи бўлиши мумкин.

Раҳмон Набиев отасининг насихатини эшитишга муяссар бўлмади — ў бир ёшлигидаёқ отадан етим қолди ва онасининг қийноқда ўтган ҳаётини янада қийинлаштирди. Бечора она ўз фарзандини тишида тишлаб катта килди ва Абдурахмон ўн бир яшарлигидан бошлаб она юкини енгиллатиш мақсадида колхоз ишида қатнаша бошлади. Отаси дехқон бўлган, эди, у ҳам ёшлигидан дехқон меҳнатини бўйнига олди. Мушфиқ она дуо-ю насихатлари билан ерга чигит ташлаб, чопик қилар, сув кўяру яганалар эди. Шу билан бирга ўқишдан ҳам кўнгил узолмасди. Она дуолари мустажоб бўлди — у жуда ҳам қобил ва меҳнатқаш, бошқача айтганда фақат онасининг эмас, балки эл учун ҳам чинакам боғ бўлди.

Шу сабабдан ҳам Раҳмон Набиев — Тожикистон Жумҳурияти Президентлиги вазифасига номзод — шу кунгача қайси ишда ишлаган бўлмасин, ўзидан фақат яхши из қолдирди, рамзли маънода ҳам, ҳақиқатан ҳам боғ етиштирди, эл қалбидан чуқур жой олди. Халқ уни ўзининг севимли фарзанди, деб ҳисоблайди. Шу бойсдан ҳам кажрафтор чарх шеваси билан илгариги худбин бошлиқларнинг ситами туфайли Раҳмон Набиев раҳбарлик ишидан ноҳақ узоклаштирилганда ҳам буюк халқ уни эсидан чиқармади, ҳалол меҳнатини унутмади, ҳар бир йиғилишу маъракаларда ҳурматини жойига қўйди. Халқнинг ҳаётида эрк шабадаси эсиши билан ана шу халқ яна фарзандини Тожикистон Жумҳурияти Олий Кенгашига вакил этиб сайлади. Эндиликда эса республика Президенти вазифа-

сига номзод қилиб кўрсатди. Ҳа, халқ ўзининг асил фарзандини беҳато танийди.

Раҳмон Набиевич Набиев 1930 йилда Ленинобод вилояти Хужанд ноҳиясига қарашли Шайхбурҳон қишлоғида дунёга келди. У ўн бир яшарлигидан бошлаб колхозда меҳнат қила бошлади, ўн олти ёшлиғида эса ҳисобчи вазифасини эгаллади. 1946 йилда Хўжанд (собиқ Ленинобод) шаҳри қишлоқ хўжалик техникумига ўқишга кириб, уни аъло баҳолар билан битирди. У меҳнатқаш фарзанди эди, меҳнат қиларди, аъло ўқирди. 1949 йилда Тошкент шаҳридаги мелиорация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш институтига ўқишга кириб, уни 1954 йилда битириб чиқди. Шундан кейин Раҳмон Набиев қишлоқ хўжалигининг қурилиш соҳалари — машина-трактор станцияси бош инженери, техника ремонт станцияси бошлиғи, механизация бош бошқармаси ва янги техникани ишлаб чиқаришга жорий этиш соҳасига саркор, республика «Тоҷиксельхозтехника» бирлашмаси раисининг ўринбосари вазифаларида меҳнат қилди, ҳаётнинг иссиқ совуғини халқ билан бирга бошдан кечириб, чинакам меҳнат кишилариини таниди. Шу сабабдан ҳам, унинг ўз ибораси билан айтганда, номзодини Президентликка ҳавас учун кўйган эмас, балки халқининг оғир меҳнатини бироз бўлсада енгилатишга, тўплаган тажрибаси ва ҳаёт сабоқларини халқ ҳаётини яхшилашга сафарбар этиш учун бу мақсадни ўз олдига кўндаланг қилиб кўйди.

Раҳмон Набиев ҳаёт синовларини бошдан кечириш билан бирга республиканинг юксак вазифаларида меҳнат қилиб тажриба орттирди ҳамда сарварлик жабҳасида кўникмалар пайдо қилди. 1961—1971 йилларда у партия раҳбарлиги — Тоҷикистон КП Марказий Комитетининг қишлоқ хўжалик бўлими мудирини ўринбосари, мудирини, КПСС Марказий Комитетини Урта Осиё бюросини инспекторини вазифаларида ишлади, шундан кейин Тоҷикистон қишлоқ хўжалик министри ҳамда 1973—1982 йилларда Тоҷикистон ССР Министрлар Советини Раисини вазифасини бажарди.

Жумҳурият Министрлар Советининг Раисини вазифасида ишлаб юрган пайтларида Раҳмон Набиев ҳаётнинг ҳамма соҳаларида ҳам қишлоқ хўжалиғи, саноат, ҳам илму соғлиқни сақлаш соҳаси, ҳам маорифу-маданиятга бир хилда ғамхўрлик қилди. У жумҳурият-

нинг турли соҳалари проблемаларини беш панжадек биларди ва уларни бартараф этиш чораларини кўрарди. Шу сабабдан ҳам 1982 йилда Тожикистон КП МҚ-нинг биринчи котиби вазифасига сайланди.

Худди мана шу даврда Раҳмон Набиевни ташкилотчилик, раҳбарлик қобилияти тўла намоён бўлганлигини одамлар унутган эмаслар. Унинг ғайрат ва ҳаракатлари туфайли Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Сиёсий бюроси Тожикистон пойтахти — Душанбе шаҳрини ободонлаштириш юзасидан махсус қарор қабул қилиб, катта маблағ ажратди. Марказ маблағ берди, аммо бунинг эвазига Душанбе шаҳрига четдан минг киши юборишни ҳам истаб қолди. Раҳмон Набиев бунга рози бўлмади, негаки у душанбеликлар учун бироз бўлсада шароитни яхшилашни, йиллар давоми уй кутиб, навбатда турганлар эҳтиёжини қондиришни истарди. Уша пайтларда марказ истагини рад этиш буюк жасорат эди.

Душанбе шаҳри ободончилиги кўлами қанчалик улкан эканлигини тасаввур этиш учун унинг бир-икки жиҳатини эслатиб ўтиш kifоя. Масалан, бу план юзасидан 2,3 миллион квадрат метр тураржой, 16.750 бола учун мактаб бинолари қурилиши керак эди. Фақат шу режанинг амалга ошишигина кўплаб душанбеликларнинг яшаш ва ўқиш шароитларини яхшилаган бўларди, ваҳоланки, қасалхоналар, билим даргоҳлари, китобхоналар ва бошқа объектлар қурилиши ҳам назарда тутилган эди. Бироқ бу планларнинг амалга оширишга унга имкон беришмади. Буларга кўшимча равишда бизнинг жумҳуриятимиз маифеатларини оёқ-ости қилган Бутунииттифок министрларини танқид қилиб Тожикистон республикасиغا совуқ муносабат қилиш мумкин эмаслигини уларга таъкидлаб кўйдим.

Раҳмон Набиев кўркмас ва шу билан бирга андишали раҳбар эди. Шунинг учун ҳам Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Тожикистонга юқори лавозимларни эгаллаш учун 78 кишини юборишга қарор қилганда уни рад этиш. Негаки, Тожикистон шаҳру кишлоклари раҳбарлари маҳаллий кадрлардан бўлишини истарди. Тожикистонга ватан сифатида жонкуяр, дил-жондан хизмат қиладиган тожиклар раҳбарлик қилишини истарди. Бугунги кунда

хаёт кӯрсатганидек ва биз ишонч пайдо қилганимиздек раҳбарлик учун вақтинча келган кишилар молмулк тўплаб, кўздан ғойиб бўлдилар. Раҳмон Набиев бундан қарийб ўн йил илгари мана шундай тажрибага қарши чиқди ва шундан кейин марказда уни бир сўзли ўжар раҳбар, деб атадилар. Бундай атама унинг фойдасига эмасди, албатта. У фақат халқ ва республика манфаатини кўзлаб ишларди. Тожикистон ўз лидерини чинакам дарғасини топган эди, лекин ўша пайтларда бундан замона кўтармади, марказда гапга кирувчи фармонбардор раҳбар лозим эди. Шу сабабдан бундай раҳбар кишидан қутулишга баҳона керак бўлиб қолди. Баҳона ҳам топилди...

Раҳмон Набиев 1986 йилдан яқин кунларгача республика табиатини муҳофаза қилиш жамияти Марказий Кенгаши Президиумининг Раиси вазифасида ишлаб келди.

Шу йилнинг сентябрь ойида Тожикистон ССР Олий Кенгаши кўпчилик овоз билан — 2 киши қарши ва 2 киши бетараф — Тожикистон Олий Кенгаши ҳамда Жумҳурият Президенти вазифасини ижро этувчи қилиб сайлади. Аммо республика Президенти вазифасига номзод бўлган бошқа кишилар билан бир хил имкониятга эга бўлиш учун сайлов даврида вақтинча ўз олий вазифасидан қўл тортди. Совет Иттифоқи Президентлик Кенгашининг аъзоси Анатолий Собчак Душанбега ташриф буюрган пайтда унинг бу хатти-харақатини мардоналик деб атади. «Правда» рўзномаси Раҳмон Набиевнинг бу ишини чинакам асил инсон ва мард киши қила олади, деган гапни ўз саҳифасида босиб чиқарди.

Раҳмон Набиев юксак лавозимларда, ишлаш жараёнида адабиёт ва санъат, илму-маданият ва маориф соҳаларига катта эътибор берар, шу туфайли мазкур соҳаларнинг ходимлари ҳурмат ва эҳтиромга сазовор бўлган эди. Жумладан, устоз Мирзо Турсунзода, Боқи Раҳимзода, Асли Бурҳонов, Раҳим Жалил, Тўхфа Фозилова, Ғафур Ғулом ва бошқалар билан кадрдон дўст эди. Чингиз Айтматов ва Расул Ғамзатов сингари жаҳонга танилган адиблар билан у ҳали ҳам дўстлик алоқаларини узган эмас.

Раҳмон Набиев 50-йилларда қишлоқ хўжалигининг механизациялаш соҳасида маҳаллий кадр тайёрлаш

учун Вьетнамда хизмат қилган биринчи тожик фарзанди эди. Ушанда Хо Ши Мин ва Вьетнам халқи таҳсинига сазовор бўлган эди. Бир қатор мамлакатларнинг раҳбарлари қардош республикалар таниқли арбоблари Раҳмон Набиевични яхши танишади ва у билан ҳамкорлик қилишга тайёр. У, Урта Осиё республиқалари ва Қозоғистон Президентлари орасида ҳам катта ҳурматга сазовар ва республикамиз иқтисодий ҳамда сиёсий алоқаларни яхшилаш учун бу жабҳада ҳам катта ҳисса қўшиши шубҳасиздир.

Эндиликда халқимиз тажрибали, ишбилармон, жасуру тиниб-тинчимас раҳбарга эга бўлиши пайти келди. Раҳмон Набиев ана шу фазилатлар соҳиби ва буни халқ яхши билади. Шунинг учун бўлса керак номзодларни рўйхатга олиш қисқа даврида халқ бошқаларга нисбатан Раҳмон Набиевга 25—30 марта кўпроқ тарафдорлик билдирди. 372.790 аъзога эга бўлган 258 ташкилот унинг номзодини кўрсатишди. Бу, халқнинг унга, унинг халққа ишончи юксаклигидан далолатдир.

Раҳмон Набиев халқнинг қуйидаги ҳикматини севади ва тез-тез такрорлаб туради. Агар бир йил ҳосил олишни истасанг ғалла эк, агар ўн йил ҳосил олишни истасанг боғ кўкартир ва агар юз йил ҳосил олишни истасанг инсон тарбия қил. У мана шу ишларнинг ҳаммасини амалга оширди, ғалла ҳам экди, боғ ҳам кўкартирди, инсон ҳам тарбиялади. Натижада шу қадар ҳаёт тажрибасига эга бўлдики, жумхурият Президенти этиб сайланишига тўла ҳуқуқ беради.

**ТОЖИКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ
ПРЕЗИДЕНТЛИГИГА НОМЗОД
РАҲМОН НАБИЕВИЧ НАБИЕВ
ДАСТУРИ**

Тожикистон ўз тараққиётининг сифат кихатдан янги тарихий босқичига қадам кўйди — Жумҳуриятнинг давлат мустақиллиги эълон қилинди. Суверен Тожикистоннинг таркиб топиши чуқур характерга эга бўлган мураккаб сиёсий, иқтисодий ва иштимойи зиддиятлар муҳитида кечмоқда.

Жамият турмушининг барча соҳаларидаги кенгайиб бораётган танглик сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий кескинлик ошишига олиб келаётир. Сирасини айтганда, ўтмиш билан бугунги давр ўртасида, ўз умрини яшаб бўлган нарсалар билан илғор нарсалар ўртасида, тоталитаризм қолдиқлари билан кучаяётган демократия ўртасида кураш бормоқда.

Сиёсий ва иқтисодий бекарорлик муҳитида ишлаб чиқариш ҳажмлари қискармоқда, пул кадрсизланмоқда, озик-овқат маҳсулотлари, товарлар ва хизматлар нархи бирдек ошиб бормоқда, очлик ва ишсизлик хавфи реал бўлиб қолмоқда. Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш механизмлари тўла интизоми сусайиб кетди. Жиноятчилик, шу жумладан уюшган жиноятчилик муттасил ошиб боряпти, бу ҳол жумҳурият меҳнатқашларининг асосли эътирозини вужудга келтиряпти. Жамиятнинг ахлоқий баркамоллиги пасаймоқда, маданият, фан, санъат ривожланишига зарар етказилмоқда. Маҳаллийчилик кучайиб кетди. Миллатлар ўртасидаги анъанавий дўстлик алоқаларининг негизларига путур етмоқда.

Вазиятни реал баҳолаб ва бутун масъулиятни тў-

лик идрок этиб, мен фуқаролар ўртасидаги ва миллий тотувликка ҳар бир оиланинг ва ҳар бир инсоннинг муносиб турмуш кечиришига эришиш йўлида Тожикистон Жумҳурияти Президенти юксак лавозимига ўз номзодимни қўйишга розилик бердим.

Мен ўз фаолиятимнинг асосий принциплари ва йўналишларини қуйидагилардан иборат деб биламан.

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ СОҲАДА

Кейинги йилларда жумҳурият фуқароларининг турмуш даражаси кескин пасайиб кетди: аҳолининг бир қисми, айниқса қишлоқ аҳолиси қашшоқлик чегарасига келиб қолди: соғлиқни сақлаш объектлари билан таъминлаш даражаси ёмонлашди; уй-жой проблемаси суут ҳал этилмоқда; тасдиқланган ижтимоий дастурлар бажарилмаётир.

Озик-овқат маҳсулотларининг амалдаги барча асосий турлари, ижтимоий-маиший ва коммунал хизматлар аҳоли жон бошига истеъмол бўйича Тожикистон охириги ўринда турибди. Бу халқнинг бевосита манфаатларини инобатга олмайдиган яроқсиз иктисодий ривожланиш оқибатидир.

Давлат томонидан нархнинг ошиши ва нафақалар, стипендиялар ҳамда меҳнат жамғармаларидан тортиб, аҳоли даромадлари индексланишига боғлиқ ҳолда мунтазам тузатиб бориладиган яшаш минимумини ўрнатиш йўли билан аҳолини, айниқса кам таъминланган ва қишлоқ аҳолисини пухта ижтимоий химоялашни биринчи ўринга қўйиш зарур деб ҳисоблайман.

Жумҳурият кўп болали оилалар турмуш даражасига нарх ошишининг салбий таъсирини камайтириш мақсадида биринчи даражали зарур саноат ва озик-овқат товарлари айрим турларининг, айниқса болалар ва қарияларга мўлжалланган товарларнинг нархларини тартибга солиш ва вақтинча оширмаслик зарур.

Кўп болали оилалар аъзоларининг иш ҳақи жамини даромад солиғи солмасдан 250 сўмга ошириш, ёш оилаларга имтиёзли кредитлар ва қарзлар беришни кенгайтириш, оилавий ётоқхоналар тармоғи барпо этилишини жадаллаштириш бу борада салмоқли омил бўлиши мумкин.

Уй-жой, айниқса шинам уй-жой билан таъминлаш даражасининг пастлиги, шунингдек коммунал-маиший хизматлар даражасининг пастлиги мени гоят ташвишга солмоқда. Ана шу муаммоларни ҳал этишда турар жой дастурларини тузишдаги лайихапарастлик ёндашувидан воз кечиш ўта муҳимдир. Давлат бюджети маблағларини, шунингдек корхоналарнинг, аҳолининг маблағларини оқилона жалб этган ҳолда қурилиш ишларини бинокорлик материаллари билан устун даражада таъмишлаш даркор. Аҳолини уй-жой билан таъминлашда тегишли тартибга эришиш учун уй-жой бозорини вужудга келтириш керак бўлади. Қишлоқ аҳолиси турмушини юксак даражада ободонлаштириш ва унинг турмуш маданиятини ошириш мақсадида бўш меҳнат ресурсларини ҳамда колхозлар ва совхозларнинг, деҳқончилик саноат мажмуи бошка корхоналарининг маблағларини жалб этган ҳолда қишлоқда ижтимоий-маданий қурилишни кенг кўламда бошлаб юбориш зарур.

Аҳолини иш билан банд қилиш, уни ишсизликдан ҳимоялаш проблемаси комплекс тарзда ҳал этишни талаб қилади. «Иш билан бандлик» жумҳурият дастурида қишлоқ жойларида майда ва ўртача корхоналар кенг тармоғини жойлаштиришни назарда тутиб, уни кечиктирмасдан амалга ошириш керак. Жумҳуриятнинг тоғли ва тоғолди ҳудудларида аҳолини талаб даражасида жойлаштириш ижтимоий фаровонликнинг кўпгина муаммоларини ҳал қилишга ёрдам беради.

Атроф муҳитни муҳофаза этишнинг аҳволи ташвиш уйғотмоқда. Бу проблемалар миллий, минтақавий ва муштарак қирраларга эгадир. Афсуски, биз уларнинг ўткирлиги ва мураккаблигини яқиндагина идрок эта бошладик. Атроф муҳитнинг ёмонлашуви тараққиётимизга ғов бўлиши мумкин, бинобарин Тожикистон табиий бойликларини муҳофаза этиш ва авайлаб-асраш учун Президент барча ишларни амалга ошириши керак.

ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТ СОҲАСИДА

Моддий ишлаб чиқаришнинг барча соҳаларини қамраб олган иқтисодий инқироз ялпи миллий маҳсулот ва даромад мутлақ ҳажмининг камайишида, ижтимоий

меҳнат унумдорлигининг камайишида, ишлаб чиқариш самарадорлиги пасайиб кетишида намоён бўлди. Кўп-ишлаб чиқариш-хўжалик алоқалари бузилди, иқтисодиётдаги мувозанатсизлик тобора кучлироқ намоён бўлмоқда, бюджет такчиллиги муттасил ошиб бормоқда.

Иқтисодиётни тезроқ барқарорлаштириш ва унинг молиявий аҳволини соғломлаштириш тангликни енгиб ўтиш йўлидаги биринчи қадам саналади. Анархия ва бош-бошдокликка яқинлашиб қолган бугунги шароитларда халқ хўжалигида интизом ва уюшқоқликни қайта тиклаш қонун доираларида талабчанликни ошириш чексиз аҳамиятга эгадир.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг камайишини тўхтатиш, кейин эса унинг ҳажмларини оширишни асосий ишлардан бири, деб ҳисоблайман. Бунинг учун деҳқонларнинг томорқа хўжаликларини кенгайтириш, ижара, фермерлик ва хўжалик юритишнинг бошқа турлари шаклланишини жадаллаштириш, жумҳуриятда иқтисодий химоялаш механизмини жорий этиш ва бозорни озиқ-овқат маҳсулотлари билан бойитиш; хориждан озиқ-овқат маҳсулотларини сотиб олиш учун захирадаги валюта фондиди вужудга келтириш; озиқ-овқат маҳсулотларини таксимлашнинг янги ижтимоий-адолатли шакллари ишлаб чиқиш ва жорий қилиш ҳамда самарали жамоат назоратини ўрнатиш зарур.

Шаҳарларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан яхшироқ таъминлаш мақсадида шаҳарликларга фойдаланилмаётган ва партов ёрлар ҳисобидан боғлар ва поллизлар учун участкалар бериш лозим. Шаҳарлар ва саноат марказлари теварагида озиқ-овқат ишлаб чиқариш бўйича шаҳар четидаги қишлоқ хўжалик зоналарини вужудга келтиришни тезлаштириш, озиқ-овқат хом ашёси чиқитларидан фойдаланиладиган ишлаб чиқаришни ривожлантириш даркор.

Жумҳурият молиявий аҳволини соғломлаштирмасдан туриб, иқтисодиётни барқарорлаштиришни тасаввур этиб бўлмайди. Жумҳурият бюджети такчиллиги анча камайишига эришиш, бунинг учун саноат қорхоналарини, савдо, хизмат кўрсатиш соҳаси объектларини, транспортни ва бошқа нарсаларни меҳнат жамоаларига ҳамда аҳолига сотиш акциячи ва ижарачи жамоа-

ларни тузиш йўли билан мол-мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ҳамда хусусийлаштиришни жадаллаштириш керак.

Давлат бюджети даромадларини купайтириш йўлида жумҳурият худудидаги истисносиз барча корхоналар ва ташкилотлар учун пухта солиқ системасини ишлаб чиқиш ва жорий этиш зарур. Бозор муносабатлари ривожланиши шароитларида бюджетдан маблағ билан таъминлашни анча қисқартириш, жумҳурият бошқарув структурасини такомиллаштириш ва уни сақлашга кетадиган харажатларни озайтириш лозим.

Ана шу биринчи даражали барқарорлаштириш тадбирларининг амалга оширилиши тўлақонли бозор иктисодиётини вужудга келтиришга киришиш, миллий иктисодиётнинг сифат жиҳатидан янги структураси пойдеворини барпо этишга йўл очади.

Монополизмга қатъиян барҳам бериш, кўп укладли иктисодиётга ва ишбилармонликнинг барча шакллари рағбатлантиришга ўтиш, бозор инфраструктураси (тижорат банклари, товар-фонд биржалари, аукционлар, ярмаркалар, иш бозори ва хоказолар)ни ривожлантириш учун шарт-шароитларни таъминлаш зарур.

Бозор иктисодиёти чинакам мустақил миллий иктисодиёт — умумиттифоқ ва жаҳон иктисодиётига муносиб тарзда яхлит бирлаштирилган, ўзини-ўзи тўлақонли қопайдиган ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлайдиган илмий-техникавий, ишлаб чиқариш — технология, инфраструктуравий бошқарув мажмуъини яратиш учун кучли иктисодий омилларни вужудга келтиради. Бунинг учун жумҳуриятда салмоқли минерал — хом ашёвий ва қишлоқ хўжалик базаси ҳамда тез ўсиб бораётган меҳнат ресурслари мавжуд.

Жумҳурият регионларининг иктисодий ва ижтимоий ривожланиш даражасини тенглаштириш мақсадида Кўлоб вилояти, ТБМВ, Қоратегин водийси, бошқа тоғли районларнинг ишлаб чиқариш кучларини жадал ривожлантириш ижтимоий-иктисодий стратегиядаги ҳал қилувчи йўналиш бўлиши керак.

Мустақил иктисодиётнинг қарор топиши самарали ташқи иктисодий сиёсат ўтказилиши билан ҳал қилувчи даражада боғлиқдир. Жумҳурият ривожланган капиталистик мамлакатлар ва чегарадош давлатлар би-

лан кенг ҳамкорлик қилиш учун очик бўлиши керак. Ташқи иктисодий алоқалар жаҳон фан-техника ютуқларини жалб этиш, бозор иктисодиёти учун кадрлар тайёрлаш, жумҳуриятнинг экспорт қилиш имкониятларини кўпайтириш, қўшма корхоналарни яратиш, туризм индустриясини ривожлантириш учун чет эл капиталини жалб қилиш йўли билан ҳамда бошқа истиқболли йўналишлар бўйича амалга оширилиши лозим.

МАЪНАВИЙ СОҲАДА

Сўнгги йилларда халқнинг маънавий кашшоқлашуви кузатилаётганлиги, унинг маданияти, маънавий даражаси пасайиб кетаётганлиги, одамлар ўртасидаги анъанавий эзгу муносабатлар бой берилаётганлиги, кўп асрлик удумлар ва расм-русумлар унутиб кўйилаётганлиги, маданиятнинг коммерциялашуви катта ташвиш уйғотмоқда.

Бугунги кунда халқ маънавий ҳаёти ёмонлашуви сабабларига барҳам бериш асосий вазифа ҳисобланади. Тожикистон Жумҳуриятининг тил тўғрисидаги қонуни амалга ошириш, жамият турмушининг барча соҳаларида, айниқса бошқарув ва интеллектуал фаолият соҳасида тожик тилидан кенг фойдаланиш фавқулодда муҳим аҳамиятга эгадир. Маданий мероснинг мерос бўлиб қолишини қайта тиклаш, маънавий камолотга эришишнинг янгидан-янги имкониятларини яратиш лозим. Тарихий меросга ва ёдгорликларга алоҳида эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш зарур.

Ўқитувчилар, маданият, санъат, ижодий уюшмалар ходимлари меҳнатининг юксак нуфузлилигини қайта тиклаш соҳасида узил-кесил чораларни кўрмоқ даркор. Ижодий зиёлиларнинг кўпқиррали фаолияти учун қулай шарт-шароитларни яратиб бериш, уларнинг маънавий куч-имкониятларини мафкуравий васийликдан ва сиёсий қонъюктурадан халос этиш керак.

Илмий ишларни, айниқса регионал проблемаларга бағишланган илмий ишларни маблағ билан устун даражада таъминлаш, бошқа жумҳуриятларнинг ҳамда хорижий мамлакатларнинг илмий жамоалари ва олим-

лари билан алоқаларни мустаҳкамлаш, илм-фан ва таълимни қўллаб-қувватлашнинг валюта фондини вужудга келтириш муҳимдир.

ЕШЛАР СИЕСАТИ СОҲАСИДА

Жамият турмуши инқирозга учраган шароитларда ёшлар айниқса танг аҳволга тушиб қолдилар. Ваҳоланки, миллатнинг келажаги биз ёш авлодни қандай тарбиялашимизга, унинг ошиб бораётган ҳаётий эҳтиёжларини қандай даражада қондиришимизга боғлиқдир.

Мен Тожикистон Жумҳуриятининг ёшлар тўғрисидаги Қонуни қабул қилиниши ва амалга оширилишига бутун чоралар билан кўмаклашаман. Умуман таълим мактабларининг, хунар-техника таълимгоҳларининг, техникумлар ва олий ўқув юртларининг битирувчиларини, запасга бўшатишган жангчиларни ишга жойлаштириш ҳуқуқи устиворлигини қонуний даражада таъминлаш зарур, деб ҳисоблайман.

Студент ёшлар учун нормал ўқиш, турмуш, дам олиш ва жисмоний чиникиш шароитларини яратиш бўйича комплекс тадбирларни ишлаб чиқиш ҳамда амалга ошириш, студентлар ётоқхоналари ободонлаштирилиши ва уларнинг таомлари яхшиланишини алоҳида назорат остига олиш даркор.

Буйруқ бўйича Афғонистондаги урушда қатнашган йигитларнинг ҳуқуқлари ва кадр-қиммати ҳимоя қилинишига алоҳида эътибор қаратмоқ жоиздир. Уларнинг ҳалоқ бўлган байналмилалчи-жангчиларга ёдгорлик кўйиш; байналмилалчи-жангчилар ишлари бўйича давлат комитетини тузиш; ҳалоқ бўлганларнинг oilаларига тўланадиган товон пулини халқ хўжалиги бўйича ўртача ойлик иш ҳақи даражасига ошириш, шунингдек ногиронларга бериладиган компенсацияларни кўпайтириш ҳақидаги қонуний талабларни бажариш зарур.

МИЛЛИЙ МУНОСАБАТЛАР СОҲАСИДА

Ижтимоий адолат, тенгҳуқуқлилик ва эркин ривожланиш, барча миллатлар ҳамда элатларнинг анъаналари ва маданиятини эъзозлаш принциплари асо-

сида умуммиллий тотувликка эришиш мақсадида Тожикистоннинг кўпмиллатли халқини жипслаштиришни асосий вазифа деб ҳисоблайман.

Бунинг учун жумҳуриятда истиқомат қилувчи барча миллатлар ва элатларнинг маданият марказлари ривожланиши ва тикланишига, миллий байрамлар ва урф-одатлар, ўзига хос миллий маданият ва халқ ижодиёти камол топишига кўмаклашаман, жумҳурият давлат ҳокимияти ва бешқаруви органларида барча миллатлар ва элатларнинг кенг кўламадаги вакилдорлигини таъминлашга ҳаракат қиламан.

ТАШҚИ СИЕСАТ СОҲАСИДА

Суверен Тожикистон Жумҳурияти суверен давлатларнинг янги Иттифокига сиёсий йўлни тўла эркин танлаган ва Иттифокнинг бошқа субъектлари билан ўзаро фойдали иқтисодий ҳамда ўзга алоқаларни ўрнатган ҳолда киради.

Мен мустақил ва халқаро ҳуқуқнинг бевосита субъекти сифатида Бирлашган Миллатлар Ташкилотида муносиб ўрин тутган ҳамда халқаро ишларда ўз сиймосига жаҳоннинг барча манфаатдор давлатлари билан бевосита, ҳар томонлама алоқаларга эга бўлган суверен Тожикистонни ёқлаб чиқаман.

ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЖАМИЯТДАГИ РОЛИ ҲАҚИДА

Хотин-қизларнинг фаол қўллаб-қувватлаши ва иштирокисиз бирорта ҳам проблема, жамиятимиз ривожланишининг бирорта ҳам вазифаси ҳал бўлмаган ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Ва бугунги кунда улар кўниқарсиз, ташвишли ва зиддиятли турмушимизнинг катта юқини елкада тутиб турибдилар.

Вазифа — хотин-қизлар жамият турмушининг барча соҳаларида тўлақонли иштирок этиши учун ҳамма шарт-шароитларни яратишдан, бошқарувнинг барча

структураларида уларнинг муносиб ўрнини таъминлашдан иборат.

Кўпболали оналар, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг турли соҳаларида меҳнат қилаётган хотин-қизлар, ёлғиз оналар алоҳида ғамхўрликка мўхтождир.

Беш ва ундан ортиқ болага эга бўлган аёллар учун болаларга қараш бўйича меҳнат стажини ҳисоблаш (минимал иш ҳақини, келгусида эса — меҳнат нафақасини тўлаб бориш) тартибини бегилаш зарур, деб ҳисоблайман.

Хотин-қизлар меҳнатини қўлланиш соҳаларини белгилашда уларнинг руҳий-жисмоний хусусиятларини ва оилавий аҳволини бутун чоралар билан ҳисобга олмоқ лозим.

ПАРТИЯЛАР, ҲАРАКАТЛАРГА ВА ДИНГА МУНОСАБАТ

Жамиятни демократиялаш сари огишмай ҳаракат қилиш давримизнинг буюк ютуғидир. Мен Тожикистон Жумҳурияти Конституцияси ва қонунлари доирасида ҳаракат қилаётган, миллий тотувлик, иштимой ривожланиш ва тараққиётни ёқлаб чиқаётган, сиёсий курашда муросани эътироф этаётган ва бизнинг реалликларимиз ҳамда анъаналаримизга таяниб иш кўраётган партиялар ва ҳаракатларни қўллаб-қувватлайман.

Мен динларга ва руҳонийларнинг диний ҳис-туйғуларига азалдан катта ҳурмат билан муносабатда бўлиб келаман ҳамда халқларни маънавий бойлик учун динларнинг катта маънавий потенциалидан фойдаланиш керак, деб ҳисоблайман.

Қадрли сайловчилар!

Ҳаловатсиз турмушимизнинг ва ишлаб чиқаришдаги қийинчиликларнинг асосий юки ҳар куни дехқонлар ва ишчилар елкасига тушмоқда. Иқтисодиётдаги ютуқларимиз жамиятнинг, демократия ва фаровонлик йўлидан ҳаракат қилиши суръатлари уларнинг матонатини, заковати, меҳнатсеварлиги ва конкрет улушига боғлиқдир.

Бизнинг мақсадимиз — шахс озодлиги ва унинг ҳар томонлама ривожланиши, ижтимоий адолат ва миллий маданият, фан ва санъатнинг гуллаб-яшнаши: соғлиқ-

ни сақлашни яхшилаш, маданият ва спортни ривож-
лантиришдан иборат.

Азиз ватандошлар! Фақат сизларнинг ишончингиз-
гина мен Тожикистон халқининг фаровонлигини кўз-
лаб, ушбу дастурни амалга оширишга астойдил кири-
шишимга имкон беради.

Р. НАБИЕВ,
Тожикистон Ҷумҳурияти
Президентлигига номзод.

WOMAN AS BARRON
NOTIONINPT

WOMAN AS BARRON
NOTIONINPT

